

Důvody, proč děti nežijí se svými rodiči:

Jak si kukačka Jitka přála být dobrou maminkou

Důvody, proč děti nežijí se svými rodiči: Jak si kukačka Jitka přála být dobrou maminkou

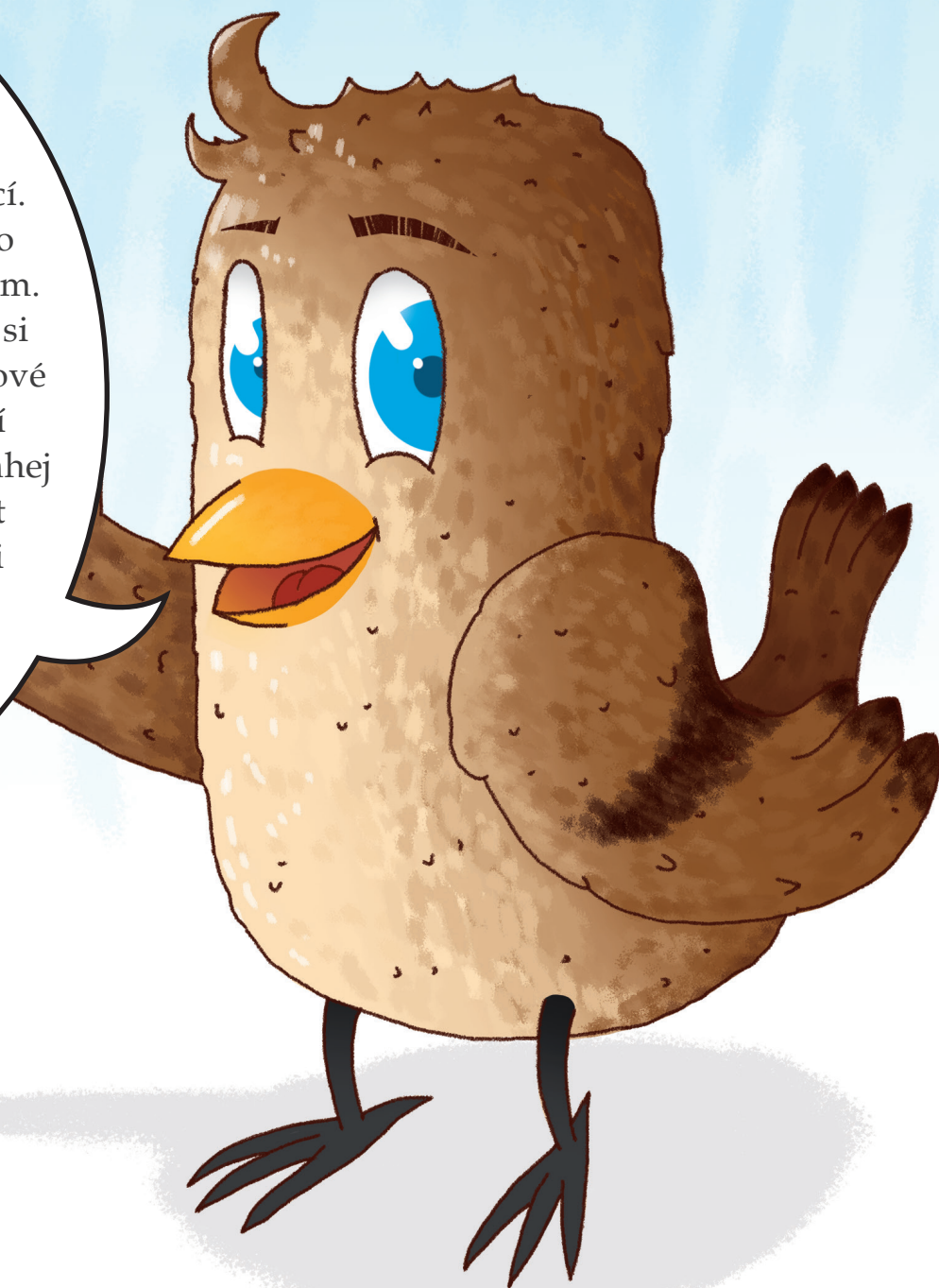
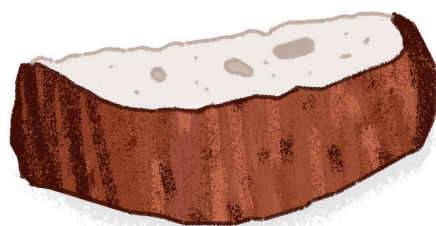
Johana Mertová, Alena Svobodová

© Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019

ISBN 978-80-7421-170-6

Za cenné rady a připomínky děkujeme Bc. Šárce Francírkové a Mgr. et Mgr. Bohuslavě Janků.

„Ahoj,
já jsem Vrabčák. Lítám
po okolí a hledám něco
dobrého do břicha. Cestou
zahlédnu a dozvím se spoustu věcí.
Čimčarara, čim, čim, čim, všechno
znám a všechno vím. Rád ti poradím.
Toto je tvůj sešit. Prosím, podepiš si
ho na místě, kde jsem nechal chlebové
drobečky. Pokud tě při jeho čtení
napadnou nějaké další otázky, neváhej
se zeptat dospělého, který ti sešit
předal. Ptát se je v pořádku. Děti
by měly dostat odpovědi na to,
co je zajímavá. Jen tak se mohou
vyjádřit k tomu, co se s nimi
a kolem nich děje.“

Neposedný Vrabčák uviděl otevřeným oknem kamarádku Zuzku,
jak leží na posteli, má ruce za hlavou a kouká se do stropu.
Hračky kolem ní zůstaly bez povšimnutí. To přišlo vrabčovi divné.

„Zuzko, čím, čím, proč jsi v posteli, když je den?“

zeptal se ptáček holčičky.

„Nejsi nemocná, nebolí tě něco?“

dodal starostlivě.

„Nic mi není, jen si tak přemýšlím,“

zadumaně odpověděla Zuzanka.

„Aha, čím, čím, a o čem?“

nestačila odpověď Vrabčákovi.

„Myslím na svou maminku Helu,“

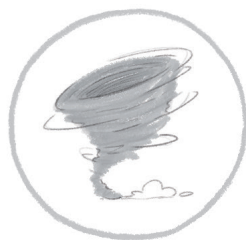
řekla holčička a povzdechla si,

„přemýšlím, co asi teď dělá a jaké by to bylo, kdybychom žily spolu.“

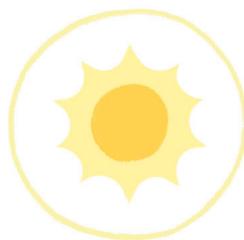
Smutek

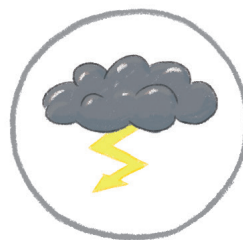
Strach

Radost

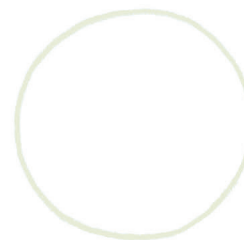
Vztek

Nijaký pocit

Můj pocit

Některé děti nemohou vyrůstat se svými rodiči, vyber a zaškrtni ten pocit, který má
pravděpodobně Zuzka. Do „mého pocitu“ můžeš domalovat či dopsat pocit, který míváš ty,
když jsi přes noc či po delší dobu bez rodiče.

Vrabcem pochopil, že Zuzka dnes na hraní ani povídání nemá náladu.

„Zdáš se mi smutná. Můžu přiletět jindy, čim, čim,“
pípl Vrabčák.

„Ne, zůstaň,“

zamítlo děvčátko ptáčkův návrh a podívalo se na něj prosebným pohledem.

„A co budeme dělat? Já mlčet moc nedovedu,“
poskakoval rozpačitě vrabec po okenním parapetu. Po chvíli se rozzářil.

„Co kdybych ti vyprávěl pohádku?“ nabídl Vrabčák.

„Hm,“ pokývala souhlasně Zuzanka hlavou.

Vrabcem přilétl k holčičce blíž, uvelebil se na čele postele a spustil.

„Uprostřed lánu s pšenicí rostla lípa a v její koruně poskládané z listů ve tvaru srdce bydlelo několik ptačích rodin. Jednoho dne se u Červenkových vylíhla malá kukačka. Dostala jméno Jitka po babičce z druhé větve.“

„Počkej, tomu nerozumím,“ skočila ptáčkovi do vyprávění Zuzka, „jak se kukačka mohla vylíhnout v hnízdě ptáčka jiného druhu?“

„Protože kukačkám je od přírody dáno, že snášejí vajíčka do cizího hnízda,“ poučil holčičku Vrabčák.

„Aha, takže Červenkovi byli vlastně pěstouni a kukačka žila v pěstounské rodině,“ dala si dohromady Zuzanka a pak ještě zvesela dodala, „jako já.“

„Jasně, čimčarara, čim, čim, a nepřerušuj mě,“ rozčiloval se na oko Vrabčák a pokračoval ve svém příběhu.

Jitka byla velmi zvědavé ptáče.
Od rána do večera z jejího zobáčku létala jedna otázka za druhou:
„Mami, a proč mám jinou barvu peříček než ty?“

„Protože jsi kukačka a já a táta jsme červenky,“
odpověděla paní Červenková.
„Tati, a proč nemám sourozence?“

„Ale máš,“
odpověděl tatínek,
„jeden žije u Konipasových a druhý o patro níž u Lindušků.“

„Mami, tati, proč se o mě staráte vy, a ne moje maminka, která mě snesla?“
ptala se dál kukačka.

„Protože to neumí,“
odpověděl pan Červenka.

„A proč to neumí?“
nedala se Jitka.

„Protože ji to nikdo nenaučil - a spi už,“
okřikli unavení rodiče dcerku.

Po chvíli se znovu ozvalo: **„A proč ji to nikdo nenaučil?“**

Na to odpověď pěstouni neznali, a tak raději mlčeli.
Ticho přerušila další otázka:

„Já se taky nebudu umět starat o svá ptáčata jako moje maminka?“

Červenkovi se na sebe bezradně podívali a společně smířlivým tónem odpověděli:
„Zavři zobáček a spi už, dobrou noc.“

Jitka ale nemohla usnout.
Není divu, když jí kolem postýlky létaly otázky bez odpovědí.
A to se ještě na spoustu dalších věcí nestihla zeptat.
Malá kukačka se ve své postýlce nepokojně přetáčela ze strany na stranu.
Oddychování jejích rodičů přerušilo zahoukání sovy.

„To je nápad,“ zaradovalo se ptáče, „ta mi určitě poradí.“

Zkus počet let tvého věku zakukat jako kukačka. Pozor, ať si nějaký ten rok nepřidáš. Jestli chceš, můžeš vykukat věk dospělého, se kterým si čteš tento sešit. Pozor, ať mu neubereš.

Pole, kde rostla lípa, lemoval les a v něm na staré borovici seděla sova.
Kukačka vylétla z hnízda a zamířila si to rovnou k ní.

„Dobry večer,“

způsobně pozdravila Jitka a hned se sovy zeptala:

„Proč se někteří rodiče nestarají o své děti?“

Sova na malé kukačce viděla, že ji moc zajímá její odpověď,
proto s řečí zbytečně neotálela:

„Proč, proč, na to není jednoduchá odpověď.“

Důvodů je více a každý většinou představuje pro rodiče nějakou starost,“

pravila sova hlubokým hlasem,

„často je to souhra více starostí dohromady.“

Když je starost jedna, tak se lépe hledá řešení či pomoc, než když jsou třeba tři.“

„Jsou mámy a tátové, které nikdo nenaučil být dobrým rodičem,“ pokračovala sova.
„Sami vyrostli v rodinách, kde se k nim nechovali dobře. Vyrůstali bez vědomí, že je má někdo rád. Někteří dokonce žili úplně mimo svou vlastní rodinu v hnízdě zvaném dětský domov. Tyto mámy a tátové často opakují špatné věci, které sami zažili.“

„Co to znamená? Jaké špatné věci?“
vyptávala se Jitka.

Sova posmutněla:
„Svým dětem často ubližují, jsou na ně hrubí, nechávají je o samotě.
Zkrátka nepečují o ně tak, jak mláďata potřebují.“

„Ach jo,“ povzdychla si kukačka.

„Já vím, to se špatně poslouchá,“
odpověděla sova a podívala se na Jitku konejšivým pohledem.

Sova ztratila brýle. Pomůžeš jí najít cestu k místu, kde je zapomněla?

**„Pak to mohou být další důvody, například drogy. Slyšela jsi o nich někdy?“
zeptala se sova Jitky.**

„Jo,“

kývla kukačka, i když neměla ponětí, co to slovo znamená.

Naštěstí sova nečekala na odpověď.

**„To jsou škodlivé látky, mezi které patří i alkohol, např. víno či pivo, když se
pijí moc, hodně a často,“** vysvětlovala sova.

**„Tělo si na drogy velmi rychle zvykne a pak jich chce stále více a více. Když
je nemá, je ptákům i neptákům, kterým se říká lidé, hodně špatně.“**

Sova se podívala na Jitku a dodala:

**„Jeich tělo jim bez přestání hlásí: ‚Pomoc, pomoc, dej mi drogu, chybí mi,
chci ji!‘ A tak, ačkoli je neptákům zle, jsou ochotní dělat nedobré věci, aby
drogu dostali a na chvíli svá těla umlčeli.“**

Sova otočila hlavu kolem dokola a zamrkala očima:

**„Často se stává, že lidé postupně za drogy utratí všechny peníze, ale zároveň
je jim tak špatně, že už nemohou chodit do práce. Další peníze nemají, a tak
se je snaží získat jiným způsobem. Nejdříve prodají své věci, jako je televize,
nábytek, mobil, později třeba svůj byt či dům.“**

Sova smutně dodala:

**„Když nad tělem vládne droga, lidé nemají sílu postarat se o své děti.
Je to vlastně taková nemoc. Rozumíš?“**

„Jo jo,“

přitakala Jitka, ale tentokrát už popravdě.

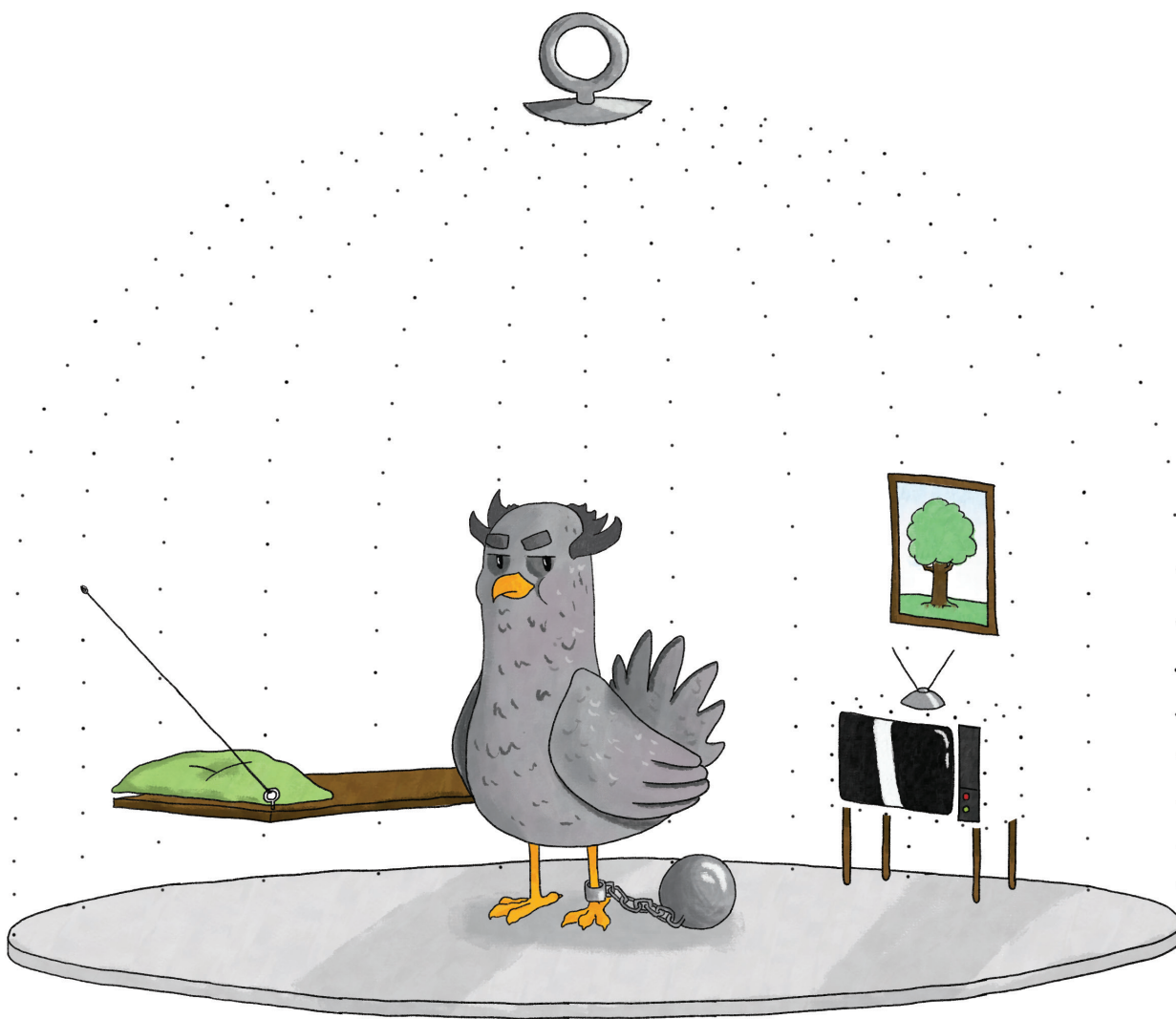

**Umíš skákat jako Vrabčák? Zkus přeskákat z místnosti do koupelny po jedné noze
a pak zpět po druhé. Můžeš to zkusit společně s dospělým, se kterým si čteš tento sešit.
Pokud nechce, polechtej ho.**

Sova si posunula velké brýle na zobáku a pokračovala:
„Někdy si neptáci na drogy obstarávají peníze i tím, že je ukradnou.
Tomu se pak říká páchání trestné činnosti a za to zpravidla přichází trest v podobě
vězení. To znamená být zavřený v kleci, ze které nemůžeš ven, kdy se ti zachce,
ale také nemůžeš být s těmi, které máš rád.“

„Br,“ otřásla se Jitka, „to by se mi nelíbilo.“

„Vid', mně také ne,“ pravila sova.

Pospoj jednotlivé body čarou, aby měl ptáček klec útulnější.

**„Další starostí může být bezdomovectví,“
pokračovala sova ve výčtu,
„představ si ptáčky, kteří vypadli z hnízda a nemohou se tam vrátit
nebo si nové postavit nedokážou, a proto žijí mimo svůj domov.“**

Sova si opět posunula brýle:
**„Za další je to ztráta zaměstnání. To se ptáčků netýká, ale většina lidí chodí
pravidelně do práce. Za odměnu dostávají peníze, za které si koupí jídlo či
zaplatí vodu, elektřinu, platbu za bydlení a věci pro jejich mláďata.“
Když nejsou peníze, pak hrozí rodině chudoba. To znamená nedostatek jídla,
běžných věcí pro život, peněz na živobytí.“**

A sova mluvila dál a dál o starostech rodičů, až se kukačka zapomněla ptát.

„Také je to nemoc, neměj na mysli chřipku či angínu, ale vážnou nemoc, která ohrožuje na životě, nebo odebere schopnost postarat se o sebe či o své blízké.“

Sova zdvihla prst, aby zdůraznila další informace:

„Někdy se dokonce může stát, že je tělo na první pohled zdravé. Vevnitř v hlavě se však odehrávají určité změny. Ty mohou vést k tomu, že se ptáček nebo člověk cítí moc smutný, někdy dokonce natolik, že se mu nechce žít. Nebo může slyšet různé hlasy či vidět různé věci, které se ve skutečnosti nedějí.“

**Stůněš někdy? S čím jsi naposled byl nemocný?
Vyber a zaškrtni ty věci, které lidem pomáhají se uzdravit.**

A sova ještě dodala:

„A taky může být starostí, když žije rodič s ptáčetem sám bez pomoci babiček, dědečků a další rodiny. To se pak rodiče často cítí moc unavení a snadno se k tomu přidá další starost.“

Sova se podívala na Jitku. **„Je ti to už jasné?“** ujišťovala se.

Kukačka pozorně poslouchala a pak poznamenala: **„Děkuju moc za vysvětlení.“**

Na chvíli se odmlčela a pak jí ze zobáčku vylétla další zatoulaná otázka:

„Za to, že nejsem u své mámy, teda nemůžu. Je to tak?“

Sova souhlasila a pohladila ji:

„To víš, že ne. Není vina ptácat ani jiných mláďat, že nevyrůstají u svých rodičů.

Víš, je běžné, že všechny rodiny mají někdy problémy či potíže. Když to rodinu potká, je třeba, aby jí někdo pomohl – příbuzní, ostatní z okolí, sociální pracovníci, náhradní rodiče. Je moc důležité nebýt na tu starost sám, podělit se o ni a mít vůli hledat řešení.“

.....

.....

.....

.....

 Co myslíš, kdo by pomohl či kdo pomáhá vaší rodině? Může se jednat o babičku či jiné příbuzné a známé rodičů, učitele nebo pracovníka městského úřadu či neziskové organizace. Můžeš si je napsat na vyznačené místo, včetně kontaktu na ně.

Kukačka se ještě potřebovala zeptat na věc, která ji zajímala nejvíce:
„A co mám udělat pro to, abych se naučila být dobrou maminkou?“

Sova se zamyslela a po chvíli odpověděla:
„Nejdříve se podívej do hnízd, kde žijí ptáčata. Všímej si, co od svých rodičů potřebují, aby jim bylo dobře. Půjčím ti na to své brýle, abys všude dohlédla.“

Sova podala brýle kukačce a na závěr řekla:
„Je třeba mít plán, čím začít. Není možné řešit všechny věci naráz,
ale pěkně peříčko po peříčku,“
usmál se velký pták na ptáče.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

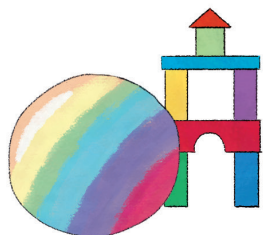
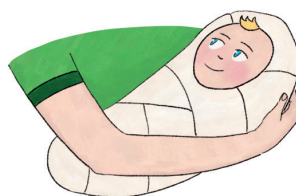
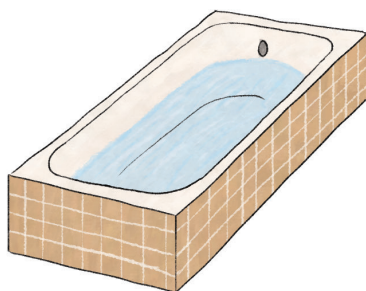
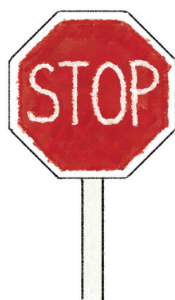
Když se pracuje s rodinou, která potřebuje pomoc, sociální pracovník sepíše plán, kterému se říká Individuální plán ochrany dítěte. V něm plánuje spolu s rodiči dítěte, případně s náhradními rodiči i se samotným dítětem, co je třeba udělat, aby dítěti bylo v rodině dobře. Na vyhrazeném místě namaluj svůj plán, co chceš dělat zítra odpoledne či o víkendu. Třeba jezdit na kole nebo jít na zmrzlinu, jít se vyřádit do aquaparku či si zahrát nějakou hru?

Jitka poděkovala a chvátala domů.
Ráno vylétla na vrcholek lípy, nasadila si brýle a pozorovala svět kolem sebe.

Kukačka viděla, že ptáčata potřebují hnízdo, aby měla kde spát.
Dále, že ptačí maminky a tatínkové nejdříve sedí na vajíčkách a po jejich
vylíhnutí svá mlád'ata pravidelně krmí, zahřívají a čistí jim peříčka.
Taky je chrání před nebezpečím, a to tím, že jsou v hnízdě s nimi a nenechávají
je o samotě. Jitka si všimla, že si rodiče se svými mlád'aty i povídají, hrají
a dělají různé legrácky. A taky pozorovala, že v určitý čas rodiče učí svá ptáčata
létat, aby se i ona uměla o sebe sama postarat.

**„Je toho moc, co potřebují mlád'ata a co musí rodiče zvládnout,“
pomyslela si Jitka,
„být rodičem je těžká práce.“**

**povídání
a zastupování dítěte**

hlazení, mazlení

**zajištění bydlení,
tepla, péče o spánek**

**hraní a čas strávený
s dítětem**

mytí, čištění zubů

**příprava jídla
a krmení**

**úhrada nákladů na domácnost
a obživu, školy atd.**

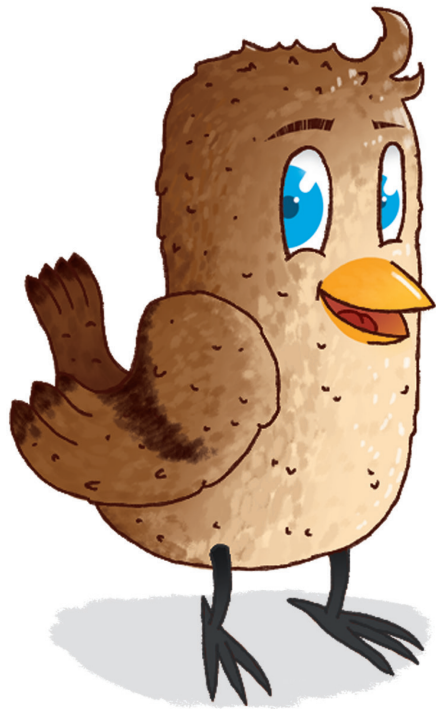
ochrana a bezpečí

**učení s dítětem
a příprava na školu**

**Přiřaď obrázek k činnosti, kterou by rodiče měli zajistit při péči o své děti.
Pak se zamysli, jestli jsme na něco nezapomněli.**

Malá kukačka si vzpomněla na radu sovy, že je důležité mít plán.
Napsala si pod sebe činnosti, které se musí postupně naučit.
Rozhodla se, že začne tím, co jí připadalo nejméně namáhavé.
Nejprve si vystlala postel různými peříčky, klacíky, smítky.
Když se jí hnízdo zdálo dostatečně měkké a útulné, rozhlédla se kolem sebe,
na co by si sedla. Vejce žádné neměla, a tak si na postel položila borovicovou šišku
a zasedla. Co se zprvu zdálo jako jednoduchý úkol, bylo pravým opakem.
Po chvíli Jitku všude píchalo, tlačilo, škrabalo.
Ptáče bylo ale odhodlané vše vydržet, a tak kukačka seděla a seděla...

Když se v životě děje něco těžkého, je nám smutno, nebo se nedaří vše, jak bychom chtěli, je pár triků, jak si pomoci sami. Výborný lék proti smutku je houpání na větví, tedy na houpačce nebo skákání na trampolíně. A vůbec nejlepší je postavit si své hnízdečko. Ale jak? Vezmeš si třeba deku, polštáře, malé polštářky, peřinu a uděláš si své hnízdo, kam si vlezeš a bude ti fajn.
Zkus to, je to legrace.

Vrabčák kouknul na Zuzku. Holčička měla přivřené oči a vypadala, že spí, ale nebylo tomu tak:
„Počkej, to je konec? Jak to dopadlo? Naučila se to?“
chrlila ze sebe Zuzanka jednu otázku za druhou obdobně jako kukačka v pohádce.

„To víš, příroda je příroda,“
odpověděl vrabec,
„jedni říkají, že kukačku za chvíli hra na rodiče omrzela.“

Zuzka zklamaně vzdychla. Vrabec pokračoval:
„Druzí se však dušují, že Jitka poctivě hnízdila celý týden, pak druhý, třetí a možná tam sedí dodnes. Jak se to v pohádkách říká,“
mrknul vrabec na zklamanou Zuzku.

„Ale já si myslím...,“
napínal ptáček holčičku.

„Co, co?“
žadonila netrpělivě Zuzanka.

„Já bych jí moc přál, aby se vše naučila a dokázala být dobrou maminkou.“

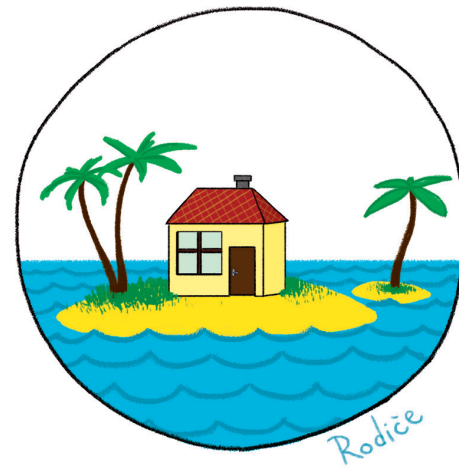
„Já taky,“
souhlasila Zuzka a spokojeně se podívala na vrabce.

„A co se stane, když se rodiče nenaučí starat o své děti?“
nedalo ještě holčičce.

„To je pak třeba hledat dětem náhradní domov,“
odpověděl vrabec.

„Může se jednat o příbuzné, náhradní rodinu či místo, kterému se říká dětský domov nebo obdobně a kde žije dočasně více dětí pohromadě, o které se starají vychovatelé.“

Zuzka už ale poslouchala vrabčí slova jen jedním uchem.
Najednou vyskočila z postele, vzala ze země míč a hodila ho po Vrabčákovi.

„Chytej,“ zavolala na ptáčka.

Ten hod nečekal, uskočil a míč prolétl otevřeným oknem na ulici.

„To jsme tomu dali,“

podívali se Vrabec se Zuzkou na sebe a vyprskli smíchy.

„Čim, čim, honem pro něj,“

ptáček s holčičkou vyběhli z domu pro míč, než se jim někam zakutálí.

Dovětek pro dospělé čtenáře

Text je určený dětem ve věku 5–11 let. S ohledem na široké věkové rozpětí cílové skupiny obsahuje i složitější výrazy, které menší děti nemusejí pochopit. Záměrem není, aby děti všemu porozuměly, ale aby měly základní představu o tématu. Je vhodné, aby text četlo dítě s dospělým (sociální pracovník, náhradní rodič, učitel, rodič), který mu předá a blíže vysvětlí další informace. Příběh lze doplňovat a upravovat dle životní situace konkrétního dítěte. Je třeba odpovídat na otázky dítěte a všimnout si toho, co ho zajímá, co je u něj důležité, na čem a na kom mu záleží. S ohledem na množství informací je vhodné číst text v rozmezí několika dnů, ale s jednou stálou osobou.

Cílem textu je:

- a) povídat si s dítětem v systému sociálně-právní ochrany dětí o důvodech jeho umístění v náhradní rodině či pobytovém zařízení a o plánu dalšího řešení jeho situace;
- b) hovořit s dětmi na téma rodičovských kompetencí;
- c) seznámit širokou dětskou populaci s důvody umístění dětí mimo svou rodinu.

Tento materiál vznikl v rámci projektu Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí Ministerstva práce a sociálních věcí.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRÁVO NA DĚTSTVÍ

**Ve stejné edici byly vydány
ještě tyto publikace:**

Osvojené dítě:
Pepík má oslavu

Dítě v pěstounské péči:
Maruška se chystá na cestu

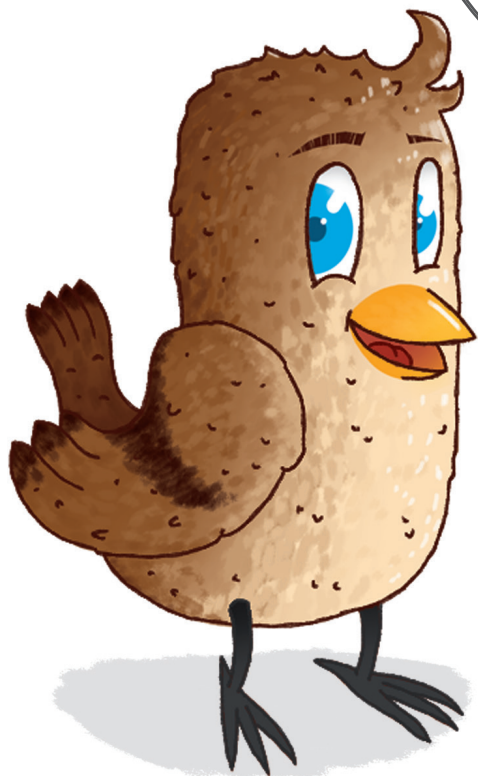
Dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu:
Pavlíkova dobrodružná plavba

Cesta k náhradnímu rodičovství:
Strnadovi si jedou pro Marušku

Komiks o pěstounské péči pro děti od 12 let: DVA v PP

Jak pracovat s dětskými sešity při zjišťování
názoru dítěte na náhradní rodinnou péči

Texty naleznete na:
www.pravonadetstvi.cz

Účelová neperiodická publikace

Důvody, proč děti nežijí se svými rodiči: Jak si kukačka Jitka přála být dobrou maminkou

Mgr. Johana Mertová, Mgr. et Mgr. Alena Svobodová

Ilustrace a grafická úprava: Jan Líbal

Vyšlo v roce 2019,

vydání první, 28 stran, 5000 výtisků.

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí,

Na Poříčnickém právu 1, 128 01 Praha 2

jako neprodejnou účelovou publikaci.

TISK CENTRUM s.r.o., Modřická 62, Moravany u Brna

ISBN 978-80-7421-170-6

Neprodejné

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2019,
Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
jako neprodejnou účelovou publikaci.
ISBN 978-80-7421-170-6
© MPSV
www.pravonadetstvi.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRÁVO NA DĚTSTVÍ